

Анализа стања и примене технолошких процеса у фазанеријама ловачких удружења у Србији

Зоран Поповић¹, Ненад Ђорђевић¹, Милош Беуковић²,
Дејан Беуковић², Милутин Ђорђевић³

¹Пољопривредни факултет Београд, Србија

²Пољопривредни факултет Нови Сад, Србија

³Факултет ветеринарске медицине Београд, Србија

Резиме

Ловачки савез Србије преко своја 212 ловачких удружења газдује са 89% укупне површине ловишта у Србији. Двадесет два ловачка удружења регистровала су производњу фазана, док је сада производни процес присутан само код петнаест. У раду су приказани производни капацитети анализираних фазанерија. Анализом су укључени следећи параметри: укупна површина фазанерија, површине под волијерама за држање матичног јата, кавезни или подни систем гајења фазанчића, простори са испустима, волијере за подивљавање, техничка опремљеност фазанерије, као и стање матичног јата. На основу анализе утврђено је да бројност матичног јата омогућава производњу која превазилази потребе тржишта у Србији. Анализом предходно наведених параметара у појединим фазанеријама, сачињен је предлог реструктурирања производних технологија фазанерија у циљу постизања рентабилности производње фазанерија.

Кључне речи: фазанерије, технологија гајења, капацитети.

Увод

Фазан је алохтона врста ловне фауне у Србији, која води порекло из Азије. Ова врста се у потпуности прилагодила условима станишта у нашим ловиштима као и у многим ловиштима Европе. Фазани су по први пут у Србију унети 1880. године у време Краља Милана Обреновића, који је основао фазанерију у Топионици надомак Ниша што наводе: Чеовић (1953); Хануш и Фишер (1983); Томашевић и сар. (1997); Павловић и Флористеан (2004).

Фазан је врста чија бројност доста зависи од уношења у ловишта јединки произведених у фазанеријама. Масовно насељавање фазана код нас почело је

крајем педесетих година након изградње и опремања неколико савремених узгајалишта-фазанерија (Ристић, 1996а,б). За протеклих пет деценија пуштено је у ловишта на десетине милиона фазана, претежно фазанског подмлатка узраста од 5-8 недеља. Кулминација бројности и улова у Србији догодила се половином осамдесетих када је у ловиштима Србије одстрелено око 500.000 фазана (од тога око 200.000 у Војводини) и то на бази основног запата од око 740.000 јединки и уношења око 550.000 фазанчића произведених у фазанеријама. Повећање броја вештачки узгајаних фазана је могуће ако се узме у обзир да инсталирани капацитети у фазанеријама на подручју Србије износе 900.500 једнодневних фазана (Група аутора, 2000). Последњих година због слабије куповне могућности ловачких удружења, годишње се у ловишта Србије уноси од 130.000-190.000 фазана различите старости, при чему се све више траже одрасли фазани.

Технологија производње фазана готово да је у потпуности решена почевши од производње јаја у селекционисаним матичним јатима, преко исхране комплетним концентрованим хранивима, лекова за превенцију и профилаксу, до лежења у савременим инкубаторима, ваљаонцима и специјалним просторијама за одрастање фазанчића од најранијих дана до узраста када су најпогоднији за привикавање на живот у природи. Ово у својим радовима наводе: Гајић и Јовић (1969); Јовић (1964); Пекеч и сар. (2005); Ђорђевић и сар. (2010). Усавршавањем технологије производње проценат лежења и одрастања се стално повећавао да би од 50% одхрањених у односу на број насађених јаја порастао на 70%, у изузетним случајевима и на 75%, што наводе: Gaudy (1991); Mantovani et al. (1993). Међутим, производни резултати у већини фазанерија ловачких удружења у Србији су испод ових наведених вредности.

У Србији постоји преко тридесет регистрованих фазанерија, од којих је највећа фазанерија „Ристовача“ у Бачу, власништво ЈП „Војводина шуме“, чији је капацитет око 11.000 јединки у матичном јату. Поред ње знатно мањег капацитета су фазанерије „Каракуша“ власништво ЈП „Војводина шуме“, „Рит“ власништво ЈП „Србија шуме“, четири приватне фазанерије и двадесет две фазанерије ловачких удружења.

Подаци о техничкој опремљености фазанерија и матичном фонду фазана у 2010. години, преузети су из евиденције Ловачког савеза Србије.

Фазанерије ловачких удружења и њихова опремљеност

У табели 1 може се видети да од 15 регистрованих фазанерија, у 14 се користе јаја произведена у сопственом матичном јату, док се у једној јаја обезбеђују куповином а затим се врши даљи процес инкубације и гајења фазана. Укупна површина под волијерама за гајење матичног јата је 49.400 m², где при оптималној површини од 4 m² по једној јединки, може се држати 12.350 јединки у матичном јату, а при минималној површини од 2 m² душло већи број јединки. Из табеле 1 може се видети да највеће површине под волијерама имају ловачка удружења у Убу, Крагујевцу, Кикинди и Сомбору.

На основу табеле 2 може се видети да капацитети инкубатора знатно превазилазе потребе појединих фазанерија. Највећи број инкубатора је доста стар а само у три фазанерије инкубатори су произведени после 2000. године, док у четири фазанерије чак није позната година производње инкубатора. У већини фазанерија

присутни су инкубатори италијанске фирме „Victoria“ која има дугу традицију у производњи инкубатора специјално за фазанерије. Код неких фазанерија присутни су и инкубатори фирми „Морава“ или „АИМ“. Од петнаест фазанерија, само њих девет поседује агрегате за струју. Код осталих они нису присутни, тако да производња у овим фазанеријама у случају нестанка струје може бити знатно угрожена ако не и уништена.

Приликом планирања производње коришћени су просечни производни резултати у овим фазанеријама (просечна носивост од 40 јаја по једној коки, са лежењем од 70 % у односу на број снешених јаја и губицима од 15% до осме недеље гајења).

Таб.1. Површине волијера и подног система за гајење фазана
Surface cages and floor systems for rearing pheasants

Ловачко удружење <i>Hunting Association</i>	Површине под волијерама (м ²) <i>Surface under pheasant cages (m²)</i>			Површина подног или кавезног система (м ²) за гајење до 2 недеље <i>Area of floor or cage system (m²) for growing up to 2 weeks</i>
	За матично јато <i>For Parent flock</i>	За подивљавање <i>For run amok</i>	Испусти из кућица <i>Discharges from home</i>	
Сомбор	3000	5000	2000	200
Сента	1800	2000	2400	250
Кикинда	3000	7000	3000	220
Београд	5000	9000	1000	270
Ниш	4600	600	1200	350
Краљево	2700	5600	0	400
Крагујевац	7000	11000	400	380
Свилајнац	1400	2000	0	320
Јагодина	1400	1500	0	110
Велики Поповић	600	1000	1000	250
Ресавица	4000	2000	3000	300
Гуча	4000	0	1000	200
Уб	10000	25000	600	600
Липолист	900	900	200	100
Параћин	0	8000	1500	120
Укупно <i>Total</i>	49400	73200	15670	4190

Таб. 2. Техничка опремљеност фазанерија
Technical equipment of the pheasant farm

Ловачко удружење <i>Hunting Association</i>	Техничка опремљеност <i>Technical equipment</i>				Агрегат за струју <i>Aggregate power</i>
	Капацитет инкубатора <i>Capacity Incubators</i>		Марка* <i>Mark</i>	Година производње <i>Year</i>	
	Предваљаоник <i>Front roller</i>	Ваљаоник <i>Roller</i>			
Сомбор	25000	9000	А	2000	1
Сента	11000	4000	А	1974	1
Кикинда	48000	16000	А	1979	1
Београд	10000	3000	А	1982	1
Ниш	7392	1848	А	1972	0
Краљево	7056	5000	А-В	1990/96	1
Крагујевац	23352	7392	А	-	1
Свилајнац	14400	4000	А	1989	1
Јагодина	11370	5790	А	1996	0
Велики Поповић	5544	1848	А	1970	0
Ресавица	2304	1152	С	1987	0
Гуча	4200	4200	А	-	1
Уб	62000	20660	А+В	2008/10	1
Липолист	1200	400	В	2000	0
Параћин	2400	11330	А	-	0
Укупно <i>Total</i>	235218	95620	-	-	9

*А - Victoria; В - Морава; С - АИМ

На основу бројности матичног јата фазана у фазанеријама ловачких удружења и могућности производње фазанчића, може се видети да ова производња превазилази потребе тржишта. Ловачки савез Србије је до 2008. године вршио куповину вишка произведених фазанчића и на тај начин помагао опстанак неких фазанерија. У ситуацији када куповина фазана више није гарантована, већ се исти могу слободно набављати на тржишту, мора се размишљати о економским параметрима производње фазана. Уколико фазанерије не увиде потребу да се преоријентишу и специјализују производњу, доћи ће под удар тржишне економије, после чега ће следити њихово брзо гашење.

Таб. 3. Матично јато и планирана производња у 2010. години
Parent flock and planned production in 2010 year.

Ловачко удружење <i>Hunting Association</i>	Матично јато <i>Parent flock</i>			Планирана производња <i>Planned production</i>		
	Коке <i>Hens</i>	Мужјаци <i>Rosters</i>	Укупно <i>Total</i>	Јаја <i>Eggs</i>	Једнодневних фазанчића <i>Day-old pheasant chickens</i>	Фазанчића старих 6-8 недеља <i>6-8 weeks pheasant chickens</i>
Сомбор	1300	150	1450	52000	36400	30940
Сента	350	50	400	14000	9800	8330
Кикинда	400	60	460	16000	11200	9520
Београд	1000	160	1160	40000	28000	23800
Ниш	750	100	850	30000	21000	17850
Краљево	700	100	800	28000	19600	16660
Крагујевац	1000	150	1150	16000	11200	9520
Свилајнац	700	100	800	28000	19600	16660
Јагодина	350	50	400	14000	9800	8330
Велики Поповић	270	40	310	10800	7560	6426
Ресавица	150	30	180	6000	4200	3570
Гуча	400	50	450	16000	11200	9520
Уб	1300	210	1510	52000	36400	30940
Липолист	250	30	280	10000	7000	5950
Параћин*	0	0	0	0	0	0
Укупно <i>Total</i>	8920	1280	10200	332800	232960	198016

*Не поседују матично јато већ купују јаја из других фазанерија

Држање малих матичних јата фазана испод 1000 јединки повећава фиксне трошкове фазанерије а самим тим и цену одгајених фазанчића који ће бити понуђени тржишту. У тржишној утакмици која ће бити вођена између појединих фазанерија пресудни параметри ће бити цена коштања фазана, као и њихов квалитет. Да би мале фазанерије могле опстати, морају се преоријентисати на производњу од фазе инкубирања јаја до фазе гајења одраслих јединки спремних за испуштање у ловиште или на полигоне за лов.

Закључак

Производња фазана у фазанеријама ловачких удружења у Србији превазилази потребе тржишта. Три фазанерије ловачких удружења у Србији могу да задовоље потребе у производњи јаја или једнодневних фазанчића. Ове фазанерије своје волијере требале би да користе само за држање и селекцију матичних јаата фазана, као и за производњу јаја.

У циљу сопственог оиспитанка, фазанерије неких ловачких удружења мораће да преоријентишу производњу на фазе инкубирања јаја, гајења фазанчића од лежења до одраслих јединки спремних за испуштање у ловиште или на полигоне за лов.

Захвалност

Захваљујемо се Министарству за науку и технолошки развој Републике Србије и Ловачком савезу Србије који су финансирали овај рад средствима пројекта TP-31009.

Литература

1. *Dorđević M., Pekeč S., Popović Z., Dorđević N.* (2010): Influence of dietary protein levels on production results and mortality in pheasants reared under controlled conditions. *Acta Veterinaria* (Beograd), 60, 1: 79-89
2. *Gaudy, M.* (1991): Comparative investigations on different environmental factors affecting artificial incubation and hatching in pheasants (*Phasianus colchicus L.*) and question of rearing and fattening.
3. *Mantovani, C., Cerolins, S., Mangiagalli, M.G., Bellagamba, F., Rizzi, R.* (1993): Egg laying of caged pheasants in controlled environment. *Rivista di Avicoltura*, 62: 7-8, 39-42.
4. *Гајић И., Јовић В.* (1969): Утицај броја фазана у боксу и његове површине на носивост, оплођеност јаја и смртност ембриона. „Јелен“ - билтен ловно – шумског и пољопривредног газдинства „Јелен“, Београд.
5. *Група аутора (руководилац и редактор Шелмић, В.)* (2001): Програм развоја ловства Србије 2001-2010. Ловачки савез Србије, Београд.
6. *Јовић, В.* (1964): Прилог познавања репродукције фазана у вештачком одгаивању. Билтен ловно шумског газдинства – Београд „Јелен“, посебно издање: стр. 103-128.
7. *Павловић, И., Флористеан, И.* (2004): Фазани – одгој и здравствена заштита (3), Биологија и физиолошке карактеристике (1), Живинарство XXXIX (11), 12-13.
8. *Пекеч, С., Поповић, З., Ковачевић, Б., Дрекић, М.* (2005): Утицај нивоа протеина и густине насељености на производњу фазанчића. Шумарство, 1-2, 107-110.

9. *Ристић, З.* (1996а): Размножавање фазана у природи: Климатски услови као први услов, Ловачки магазин „Траг“ бр. 18.
10. *Ристић, З.* (1996б): Производња фазанчића у фазанерији „Ристовача“, Ловотурс, Нови Сад.
11. *Томашевић, Б., Радосављевић, Л., Перанић, А.* (1997): Бонитирање ловишта, друго допуњено издање, Ловачка библиотека Еустатије, Београд.
12. *Хануш, В., Фишер, З.* (1983): Фазан - гајење и лов. Нолит, Београд
13. *Чеовић, И.* (1953): „Фазан“, Загреб.

Analysis of State and Application of Technological Pprocess to Pheasant Farm by Regional Hunting Association in Serbia

Zoran Popović¹, Nenad Đorđević¹, Miloš Beuković²,
Dejan Beuković², Milutin Đorđević³

¹*Faculty of Agriculture Belgrade, Serbia*

²*Faculty of Agriculture Novi Sad, Serbia*

³*Faculty of Veterinary Medicine, Belgrade, Serbia*

Summary

The Hunting Association of Serbia over its 212 regional hunting associations, managed with 89% of the total area of hunting grounds in Serbia. Twenty-two regional hunting associations are registered pheasant production, and is now manufacturing process can be found only fifteen. This paper presents the manufacturing capacity of the analyzed pheasant farm. The analysis included the following parameters: total pheasant farm, land under aviary holding flock, cage and floor system rearing pheasant chickens, spaces with vents, aviary for run amok, technical equipment of pheasant farm, and the state flock. Analysis showed that the number of flock enables production that exceeds the needs of the market in Serbia. Analysis previously mentioned parameters in some pheasant farm, made a proposal of restructuring of production technologies pheasant farm in order to achieve profitability pheasant farm production.

Key words: Pheasant farm, production technology, capacity.

Popović Zoran

E-mail Address:

zpopovic@agrif.bg.ac.rs